

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 42.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ, 22. СЕПТЕМБРА (4. ЛИСТОПАДА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. и. За СРБИЈУ год. 6; по г. 3. 50.; четврт 1. 75. и. За све друге земље год. 8; по год. 4; четврт год. 2. За остале плаћа се за ред 5 новчаних. Предмети и све нуђене плаћу се администрацији, а дописи уреднику на Цетиње.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

ЗЕМУН, 18. о. ж. — По данашњем вјештевом узазу скупштина пренјета се из Крагујевца у Београд. Рат на прагу.

КОТОР, 18. о. ж. — Сад дође глас да је у понедељник букуле устаник у Арбанији, десет етатиниш Авлони. Четири велика села сукобише се с Турцима, којих је много погинуло. Узуријност тамо велика. У Авлону присијеше четири ратна брода.

КНИН, 19. о. ж. — Устани отишли на другу страну а Турци употребили ту прилику јучер, то спалили сав Тишковац и цркву у истоце.

ГРАХОВО, 18. о. ж. — У уторак и сриједу крстала турска војска из Клека, да продоре унутра у Херцеговину. Неко Павловић оба пута са својом војском побио је и сузбио је на море. Пут од Требиња до Дубровника устани су са свијем заузели и посјели.

ГРАХОВО, 19. о. ж. — Устани обконали Љубовиће. Устаника стража близу се пријавила. Осман бег Љубовић су шест другејих Љубовића зорно на добрим коњима испадне из кула да расчера и побједе рају сукару. По устаних дочекају, све побједу, а Осман бег посјеку и све им коње узму.

ОСТРОГ, 19. о. ж. — На Тари Ђурђевића био бој. Абдураман, који је прије четири мјесеца из потаје убио на друму у Краљевој гори црногорског барјактара Рамиса Сисојева и Васу Рубовића, удари су 30 Турака на Ђековиће. Абдураман и четири друга Турчина погину, а раних их се више.

ОСТРОГ, 19. о. ж. — Игуман Дожић с ратом колашњинском ударо на Штитарицу и опалио 60 кућа турских. Турци колашњински ударе у толико на стражу њихову и ту погубе 16 Турака, а један Србин.

ГРАХОВО, 20. о. ж. — Јован Цамбета са својом дружином јуначки се држало пет дана у ватру, опколио мноштвом Турака. 500 Бањана и Рудинаца, који су 16. о. ж. кренули му у помоћ, стиглоше на пријеме и ослободише га последије жестокога боја, у којем је много Турака погинуло.

КНИН, 20. о. ж. — Јучер цијели дан бој око Тишковаца. Турака на стотине мртвих и ранених. Сутра опширније ћу јавити.

ЦЕТИЊЕ, 21. Септембра.

Главни цетињски одбор за страдајуће Херцеговце разаслао је на славенске комитете у Русију, на главније одборе за исту цијелу савјетоване у пашњем и странијем земљама и на некоја лица, овај позив:

„Потписани одбор извјестно се у пограничним окружњим начелствима црногорским, да је до данас преко 25 хиљада херцеговачке сиротиње прешло у Црну Гору, а док зима настаје, да ће још толико прећи, који се за сада око граници наше са стоком својом налазе.

Све је ово голо, босо, гладно. Они су понајмештани по кућама црногорским, и одређене су већ куће и за оне, који ће још тражити склоништа у нас, али су лишени и најпотребнијег, да прскине луту зиму, која наступа.

Хлеба ће имати доста. Ту је бригу узела наша влада на себе. По немоју посуђа никаквога, немоју одјеће, немоју постеле, а то им је потребно колико и затогај хлеба, јер осни сн-

них рањеника има у овим хиљадама невољника доста дјечице, жена и старца немоћнијех и бољих, према су и за здраве исте ствари неопходно потребне.

Потписани одбор обрња се за то племенитости и милосрђу ваши, да му притечете што скорије у помоћ за страдајуће ове с придошма било у новцу, било са одјећом савкојаком, робом за постелу, посуђе за готовљење јела и за јело ит.д.

Ове ствари сабору ће добро доћи исто као готов новци, који ће свакојако прије свега за набавку истијех употребити.

Живот хиљада невољника овихјех васи о помоћи и то брзој помоћи пашој.

Цетиње, 20. Септембра 1875.

Одбор за страдајуће Херцеговце.

Предсједник:

Митрополит Иларион.

Секретар:

Шв. Ковачевић.

Потписаноме одбору присијели су до данас ови прилози:

1. Из Петрограда скупио г. А. Вељко од својих саотачиста — рубља 100
2. Из Дубровника два чојекољуба омер 200
3. Срби из Варшаве и Америке — 550
4. Из Котора г. Н. Стевановић — 20
5. Из Котора г. Н. Рамановић — 20
6. Из Котора поп Лазар Ерцеговић — 3
7. Из Бијеле г. Павијековић, капетан — 5
8. Одбор скупио на Цетињу — 370
9. Из Русије г. Лазар Влаховић руб. 100
10. Из Францурта г. П. А. Кеселмајер — 100
11. Н. Н. из Русије — 50

Цетиње, 20. Септембра 1875.

Одбор за страдајуће Херцеговце.

СИМПАТИЈЕ ИТАЛИЈАНСКЕ.

Млаћачки одбор за помоћ херцеговачких рањеника издио је следећи проглас:

„У Херцеговини и Босни рат бјесни између Турака који хоће да задрже господство, и народа који тражи правду и слободу. Много је патриота рањенијех; хиљаде је породица које тужне бјеже од огња и ножа.

„Италији по историји својој природно славнија робујућих народа не може гледати онајде а да је у срце не дириу. Нити Млаћци могу слушати приповједање истијех јада а да међу првих у помоћ не прискоче. — Млаћци, које везују к овим странама успоме богате трговине негдашње и славнијех бојеви војенијех противу варвара за сачувати јевропско изобразење.

„Страђани! Дјело на које вас позвамо јесте изишати стравли и плаха политике. У нас солидарности међународне, у нас човјечанства, ми од вас ништемо помоћи за јунаке рањене војујући за отачаство.

„Млаћци, који се вазда сјајно одазивају сваком племенитом позиву, и овом приликом за стар тако свету не могу се показати него равни сами себи.“

Централни одбор, који је потписан на овом прогласу, састављају: Конте Алвизе Моенниго, адвокат Еурико Виланова један од бораца за независност италијанску, Луђи Деа Кол један од хиљада славнијех, нит. Антони Бианковић и др. Роберто Гали уредник „Ил темпо“.

Посланик турски у Риму тражио је од вла-

де италијанске да забрани дјеловање овајех одбори. Висконти-Веноста, министар иностраних дјела, одбио је тај турски захтез.

Писмо лорда Росела, које је овђе прочитаво на митингу, државом у Лондону у корист југославенских устана, гласи:

У Пемброк-Лончу, 29. Августа 1875.

Драги господине! На жалост, не могу бити на сутрашњем митингу, јер неби рад здравље које излагати опасности, пошто би му балачије у пуној дворани и разговор о великом питању могли штетити.

30. Августа 1860, једну сам денешу, пуно јаким представљања, послао Харији Булверу, нашем посланику у Цариграду, као одговор на нека саопштења, која мије доставио. Из ових саопштења произишао је, да турски војни министар добија за војску годишње од пријате шест милиона фуната интеранита; али вјесто да се ти новци употребе за војску, она се није плаћала, а министар је расточио или проућукао новце или употребио на то, да умиожи свој сопствени иметак.

Турски је солдат прекрасан солдат, бори се храбро, трип глад и жеђ и готов је по нас дан ириширати, ма се колико уморио и ма и гладан био. Али док је он добар солдат, није за то да испуњава дужности у суду, дугачке заплетене парнице изићи и правде пре суду изићи. Што се турски солдати употребљавају на такво шта, отуда је било те су која представљања од 30. Августа 1860 остала непослушна до данашњег дана. Омер паша је много које шта лијено обрнцо, али је све остало неиспуњено. Многи су као што видни мишљења, да ми морамо задогољни бити, кад нам се што год обећа и да је крива мисао да се од турске владе очекује да своје обећање доиста испуни и врху учини. Јуди, који би се повозили, кад се новци, дошли долом одобрени, неби по закону употребили, слушају са свим мирно гдје се у Турској новци, теретном системом порезе прибави, троше на мита и раскошаук.

Кад, као што Соломон каже, свака ствар има своје вријеме. Онда ће на мјесту бити, да се добије оно, што је г. 1860 обећано, и у г. 1875 да се настане да се то испуни.

Ја никако не могу вјеровати, да смо ми обвезани да нашу војску употребимо на оно, што кажу да је наша „традиционална политика“. Лорд Палмерстон исто се тако лутно као и ја, што султанаова влада спава, па је вјесто да се од нас не може тражити, да за врто тајелз идемо на војну. Ми радимо наметно и поштено, кад више не дајемо помоћи да се турска влада одржи.

Нам је Омер пашом и другим пашама обећавано, да ће се султанаови поданицима учинити правда. Занаст није то знак неправичног нестрпљења, што се на петнајест година доцније нит јесу ли та обећања испуњена.

Предпоставивши пак, да се велика Британија повуче с позорности, онда је право да се запитамо на који се начин може у турској држави доћи до правде. Од турских владара не можеш очекивати никакве гаранције да ће се испуњавају дужности добре владе, а питање је, да ли би Аустрија, Русија и остале јевропске силе хтјеле да на се узму задатак унутрашње управе над турским провинцијама, кад би се то од њих захтјевао. Одбију ли оне то, онда остаје само један пут, да се народу у Босни и Херцеговини прибави самостална влада, као што је од прије лорд Дербија народу српском прибавио. Ја бих е које стране желио видити да се Тесалија и Арбанија направе провинцијама краљевине јединске.

Сад ће те виђети каква голема проблема пред нама лежи. Прије много година ујерјавано

цар Никола хтеде Метерниха, да не жели ништа, да Цариград буде његов, и ради би ово да је у рукама цара аустријскога, или владоца, у кога се он може са своје стране поуздати.

Али о томе сад није ријеч. Ја не могу да престанем жалити, да ствар грађанске и херојској слободе у свијету, али до народа у Херцеговини и Босни стоји, да промисли шта се може постићи и чим му се може добра влада обезбјерити. Ове сврхе ради морају остати силе питати народ шта жели. Мени је мило, што су три сјеверне силе желеле, да на илјака добу велика Британија, Француска и Италија. Ако ове сједињене силе могу угодити такав план за праведну и добру владу, коју би султани поданици друге воље пријали на уједино мир јеврејски могли одржити, то бих се ја таквом повољном успјеху из срца радовао.

Остајем и т. д.

Россиј.

ДОПИСИ.

КНИН, 15. Септембра. — Потврђујем овај јутрошњи број, и ово сад ћу вам у кратко описати како је тај бој био: Једна ишта чета дошла на Осредина гласовитог босанског крвопију Кулиновића бег који је имао са собом преко 1300 друга, виша част на коњима и побије се с њима, ило даље од Осредаца на такозваном Кули-Ваку, док чуше Турке устајући који су били на Турбору под гласовитим нашим војводама Голубом Бабићем полетеше до лави браћа у поноћ, и ухватише Турке међу лави, нутре, кад Кулиновић виђе што се ради окрену плећа и срамно побије, оставивши на пољу 90 вртних другиха и преко 100 ранених, навише заробише многобројну сток и одвезоме преко 700 товара кукуруза, оружја и других ствари доста је пано у руке наше. Бој је трајао преко 4 сата у боју су се наши Крајиници јуначки одишвали, слава им до вјека.

Сад немо се скупити сви заједно на Његов једном ударити јуначки на Грахово. Ђе су се Турци јако добро упитали, али бојни им вјера наше јунаштво неће моћи одолети.

Кад пођемо на Грахово, јавићу изм, некојте за то изнети да вас је наш стара дубровачки дописник забавио. Држесан с Богом.

НА ГРАХОВУ, 18. Септембра. — Ја сам вам био објавио на распуку, да ћу вам се са ратнога поља по могућности чешће јављати. Прва рећи те могућности готово није никад било, јер сам био вазда у таквим околностима, да вам моје писмо није могло никад сигурно бити послато, и то ми је било јако жао. Но ево једном и преко воље а кад неби хтео могу и има изобила времена да вам пишем. Има близу дводесет дана како лежи ранен на Грахову. Кад би се прије што год и факти вам могло, сада ми то не иде тако од века, нарочито у овим нашим народним шпанским, ђе никад не сали тресе, луне, плава бевеја, дива и т. д. Сад сам се подлазно увијерио о оној народној пословици, да „сит гласном не вјерује“ и да ваља лежати кад немо боли. Често ми на ум падају „немачка писма“ г. Ненадовића, која су управо у десна кад ко лежи са болесном ногом. А да је и иначе друштва књижа, некако би ласније пролазило пријесе и у томе би забаву налазио.

Кад ми вам стао све потанко причати у писму о вјестима куда смо пролазили и бојевима који су били, отагда би се работа у дуго, а и сам најесам у стању то учинити, јер не зависим нишомљеду ни од које воље, ни од ноге, и ви ћете већ и онако доста бити о овојези чули; по свакоме хоћу нешто у кратко, тек да буде писмо мало опшарије.

Од бојева знатијих у којим сам и ја био били су ово:

1. На Завидо у Невесињу. Наше војске било је једва преко 200 друга, а Турака један цео табор. Чим смо се побили, Турци окрену плећа и бјежали су готово цео сахат, док се зауставе код једне велике цаклије и ту утврде и затворе. Њих је погинуло управо 40 а навишех 2.

У овојези боју видмо саж, што значи наша а што турска војска. Нашијех четри пута мање и си слабијем оружјем, пак опет прегнућем нагидајућих да обрну плећа и срамно бјеже. Како среће да су нам сад једнаке и оружје боље, неби се уставили Турци што не ријеч до Шаха.

2. Бој жестоки јест ударци наши на Касабу у сред Невесиња. Овђе било за мене као за повољну нешто што нијесам могао прије замислити, поред свега што сам учио и читао, како су се судорачи нелике војске и како је по 40—50 хиљада вртних покривало бојно поље. Овђе сам се увијерио, како људи јунаци поставу са свијем другачији и срца људца отардну. За неколико сати није било разумјети ништа од пуцкаве турских топова, нишијех и њиховијех пушака, прескача горењих кућа турских и плача и вике чељади. У овој боју по казивању сигурнијих људи погинуло је на жртво преко 200 оружанских Турака, а колико је изгорјело у куће томе се не зна ни броја. Нашијех је погинуло на жртво 15 а ранено управо 30.

У трећем боју на Завидоу на ново сатрпели су Турци. Редовног писма поимау чатав буљак, а нередовнијех ништа мање.

Четврти бој био је на Јаселу, на пади између Требиња и Бијелог. Овђе је замијела младост и нејеситија некоје, који су против говора и разлога паметнијих старијихна предложали и увукли нас у бој. Великом силм попретијеској није могло бити овоје одолети и пошто оставишмо седам друга вртних и два пут толико раненијех укључишмо се са бојница, да им са свијем неспитио. Ту сам и ја добио спомен. Ударило ме зрно у лијево ногу више лијевога чланка, а надрио је с друге стране и задрио мло у десни чланак. Кости вијесе многе положене, али жила има много прекрценију и трини живну мучу од бола, који не одмичаје. Лекар и мј говоре, да ћу моћи без тогаде за неколико неђеза ходати, али ја се натов пој као Насредин-Хорд оное немо грешити.

Писатићу вам опет брзо ако се буде могло.

С ПАРАБРОДА „Аустралија“, 14. Септембра. — У дописици околностиа кад је баш мноштво хришћанског свијета позорност своју обратило на страдање и патњу херцеговачко-босанске рије, и почела се истом неохладна мло-стиња држати; казаше ми при мом путовању пут Новог, да се и кр. чиновник доване у Ресну В. Варда упркос законима своје службе, а на корист свога ненаситног цеса, усудио при продавању и кр. соли онокадно бедни Невесињци на преногорско земљиште прибрежним, на свако стотину фуната дати од 3-4 фунта мање. Даље казаше ми, да је вјерно појеренство на уток истих невољника саставио закониту комисију — и пошто је комисијовано већ измјерено од чиновника со на ново премјерило, нивола на 5 стара соли 19 и по фунти мање, дијепа крапа. —

Рекосе ми, да је комисија већ законитим путем преко и кр. владе укинула нужне корак противу невољнога злоупотреби горњег чиновника.

Мислим, да ће и кр. влада његово нечовјечко дјело строго казнити — и своје чиновнику онако одмјерити, као што је и он на поновење своје и своје правдољубиве владе, голим и босим Невесињцима и кр. со одијерио. Онокадо са мог путовања кратког од Котора до Новог.

Једни путник.

РИСАН, 18. Септембра. — На припомоћ херцеговачке сиротиње, стиже нам од г. г. Свва Поповића агента аустро-угарског. Јојда у Сирни е. 30 у сребру; а од Стевана Славнића адвоката у Великом Бечкерек е. 10 а. пр. — Укупно дакле е. 60. Бог им имање умножио и друге родољубе њиховим стагом упутно. Славни!

ХЕРЦЕГ-НОВИ 16. Септембра. — Добротворни одбор херцег-новски за скупљање прилога за пострадале Херцеговце, одлучио је изнестити на јавност вјешта г. г. приложника, који чујући за јаде и невоље лично наше браће Херцеговца, пружају помоћ, не би ли тиме мало ублажили страдање жалосне раје и сачува-ли нејач омијех витешкијех бораца да не скапа од глади и зиме.

Овог прикомом држи подписани одбор за своју дужност изјавити најтоплију благодарност свијем г. г. управителцима и препоручити и у будуће сиротињу херцеговачку дарежљивој руци срећанје браће и сестара.

Добродошли прилози на пострадале Херцеговце скупљено у омијех херцег-новској:

Ђорђе Војиновић е. 20, Герасија Петровић е. 15, Венијамин Вујиновић е. 3, Јоаникије А-

вражковић е. 2, Јован Шарпић е. 1, Јово Гојковић е. 20, Јово Никчевић е. 15, Љубо Комарић е. 14, Душан Јужбардић е. 1, Јосип Бедушић е. 2, Милан Милиновић е. 5, Васо Владковић е. 5, Дозео Пироки е. 5, Ганго Петровић е. 10, кап. Нико Станић е. 10, Јелена Станић е. 5, Росе Милошевић е. 1, Славомир из Топле е. 2, Јован Јаско е. 2, г. Радоничић сребрија сахат, Јован Цериговић е. 1, Јелена Јужбардић е. 5, Јелена Радловић е. 10, Јован Пилић е. 2, Јован Радовић е. 3, Вишко Пећаревић е. 2, Неђељко Деспић е. 5, касина „Торе“ е. 5, један народњак е. 5, браћа Станишић е. 10, један народњак е. 5, Никола Сјерковић е. 2, Тодор Н. е. 5, Н. Н. е. 10, Лазар Ремећки новч. 30, Никола бар. Ђоновић е. 1, Нико Макулић е. 5, Симо Мандић е. 1, Косто Костоновић е. 1, Никола Цар е. 1, Мато Огњеновић 50 новч., Мићо Ковчевић е. 1, Марко Влаховић е. 1, Ђурићки Миготи е. 1, Митар Радојевић 50 новч., Драго Достић е. 1, Ђорђе Јанковић е. 1, Анастасио Орлоу кнезетин грчки е. 5, Карло П. е. 2, Петар Н. е. 1, Христифор Раповац 50 новч., Лазо Перчиновић е. 1, Видо Јуковић 36 новч., Марко Поћев е. 2, Љубомир Сабовић 50 новч., Крсто Мандић е. 1, Милан Мандић е. 1, Ђуро Шикрак 20 новч., Лука Цериговић е. 1, Стево Бегешић 20 новч., Јелена Грљин 8 новч., Јован Долестић 36 новч., Анто Ђуриновић е. 2, Данило Пилић е. 2, Спиридон Драгомировић е. 1, Софија Кокичевић е. 5, Јован Корнер е. 1, Ј. Бијелић е. 1, Јово Шикрак е. 2, Јован Орлоу Грк е. 1 и 50 новч., Никола Триковић е. 1, Ганго Гојковић е. 2, Ђурађ Пилићевић е. 1, Твјан е. 3, Лесо Павловић 4 бесарска дуката, Катина Шабовија е. 1, Става Јуковић е. 1, Петро Кокичевић е. 1, Лазар Черовић 50 новч., Никола Дучић 50 новч., Константина Милишиновић 40 новч., Јово Амелић 50 новч., Андрија Јужбардић 50 новч., Филип Милишиновић 10 новч., Александар Ростојки е. 1, Ахил Сабљичић е. 3, Перо Лепетић 50 новч., Анто Јанковић 1 наполеон, Јокица Сенић е. 3, Христифор Јужбардић е. 3, Ана Матићевић е. 5, Ганго Миловић е. 5, Видо Ђуковић 70 новч., Ганго Тшуп е. 2, Лука Милишевић у вриједности 70 новч., Јово Црногорчевић у вриједности е. 2 и 50 а. Мандић е. 1, М. М. Гојковић е. 2, Стево Јанковић у вриједности 1 штук у новцу е. 3, Јово Шикрак у вриједности е. 15, Верона е. 5, Петрошца Станца е. 10, један народњак е. 5, Кусеја Остоја е. 1, Вишко Корнер 20 а. е. 1, П. Мандић е. 2, И. Глузак е. 1, Ј. Миготи 50 новч., Јован Јакић у вриједности е. 10, браћа Кришак 20 франка, капетан Иво Тројановић 10 франка, Јевросенија удова Поповић е. 5, Мићо Гудец е. 10, иста у вриједности е. 12, Богдан Позовић е. 5, Милош Јурановић е. 3, Стево Н. Ђукића е. 10, Јово Токовић е. 2, Ј. Стев. е. 1, Драго Ђуриновић е. 15, Јован Н. Ђукић е. 10, Симо Матовић е. 1, Крсто Михајловић е. 1 и 70 новч., Нико Матовић е. 1, Марко Васос Јуковић е. 20, Тодор Засковић е. 3, Ђузевина Ђурановића е. 5, Петар Шеровић е. 5, Драго Шеровић 50 новч., Анто Желалија е. 3, Анђа Желалија е. 2, Токо Желалија е. 1, Крсто Пилић е. 1, Симо Засковић е. 2, капетан Богдан Засковић е. 1, Симо Желалић е. 1, Софија Секуловић е. 1, Марко Ђуковић е. 2, Јово Ђуковић е. 1, Марко Стојковић е. 2, Крсто Лазаревић е. 3, браћа Наварини е. 4, Срећко Вуловић е. 1, Мато Ђуриновић е. 5, Јово Стојковић е. 2, Трипо Катунеровић 10 франка, др Милан Јовановић е. 10, Јово Петковић е. 5, Шипро Гојковић е. 15, Јово Драговић е. 5, Токо Поповић е. 2, Н. Дресаро 20 франка, Маријана Ђуросовић е. 2 и 20 новч., Ганго Раповац е. 2, Ганго Павловић е. 5, Јово Мршић е. 2, Јерина Ђура Тацова е. 5, Јован Кунћ е. 1, Лазар Сетеровић е. 2, Никола Кочетановић е. 2, Божо Сјерковић е. 1, Константин Митровић е. 1, Крсто Вуковић е. 1, Тодор Укрошана е. 2, Јово Црногорчевић е. 1, Јана Јовановић е. 2, Нико Тројановић 50 новч., Лука Даниловић е. 1, Драго Мустур у вриједности е. 1, пош Н. Цвијетковић е. 2, Владинер Цвијетковић е. 3, Ганго Вујичић е. 1, Едрик Баран е. 1, Јово Лазаревић е. 3, пош Јован Шарпић е. 2, Јелена Тодора Вукосављевић у вриједности е. 30, Јован Кунћ у вриједности е. 8, Лазар Сетер у вриједности е. 8, Токо Ожеговић е. 1, пош Андрија Балаћ е. 1.

О д б о р.